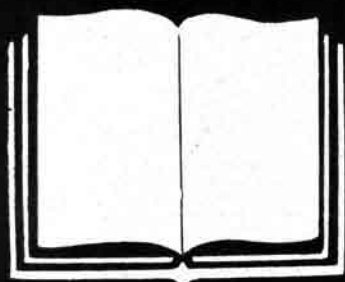

ISSN 0134-3289

Азәрбајчан МӘКТӘБИ

2
1982

сынлар. Мусиги савады (пәт үзрә охумаг да дахил олмагла) шакирдләрдә тәһлил етмәк, нәтичәләр чыхармаг вәрдиши јаратмалыдыр. Мусиги нитг элементләри—ифадәлилик васитәләри, өлчүсү, ритми, мәғамы (лады) вә с. д. шакирдләр тәрәфиндән шуурлу сурәтдә мәним-сәнилмәлидир ки, бүтүн бунлар онларын тәкчә мусигијә даир биликләрә јијәләнмәләринә көмәк етмәклә мәһдудлашмасын, үмуми инкишафларына да мүсбәт тә'сир көстәр билсин.

Мусиги мүәллими шакирдләриндикәр дәрсләрдә әлдә етдикләри

билик вә бачарыглары да даим нәзәрә аларса, кечдији дәрсләр даһа чох сәмәрә верәр. Мәсәлән, мусиги дәрси әдәбијјат, тарих дәрсләри илә, еләчә дә мәктәбдә вә мәктәбдән кәнарда баш верән һадисәләрлә әлағәләндирилдикдә мусигинин чәмијјәтин һәјәтындакы јери, ролу барәдә шакирдләрин тәсәввүрү хейли кенишләнәр.

Мусигијә һәртәрәfli јијәләнмәк сәдә мәсәлә дејилдир. Шакирдләрин көзәл мусиги әләмини дахил олмалары үчүн мусиги мүәллимләри онлара јахындан көмәк етмәлидирләр.

„Көјәрчин“ гонағымыздыр

Мәктәб вә „Көјәрчин“ журналы

Тофиг МАҺМУД

«Көјәрчин» журналынын баш редактору

ПАртија вә һөкүмәти-миз кәч нәслин тә'лим-тәрбијәси ишинә һәмишә әвәз-сиз гајғы, хүсуси тәләбкарлыглар јанашыр, өлкәмиздә коммунизм гуручулуғунда газандығымыз вә әлдә едәчәјимиз мүвәффағијјәтләрин илкин шәртини бу сәһәдә апарылған ишини кејфијјәтиндә, јүксәк сәвијјәлијјиндә көрүрләр. Тәсадүфи дејилдир ки, Сов.ИКП МК-нын «Идеоложи иши вә сијаси тәрбијә ишини даһа да јахшылашдырмаг һағғында» 1979-чу ил 26 апрел тарихли гәары күтләви информәсија васитәләри, о чүмләдән мәтбуат ишчиләри гаршысында чох мүһүм вә тә'хирә-салынмаз вәзифәләр гојмушдур. Бу вәзифәләрин өзәјини күтләләрин идеја-сијаси сәвијјәсини јүксәлт-мәк, кәчләри коммунист әхлағы нормалары зәмининдә тәрбијә ет-мәк, әгли вә мә'нәви чәһәтдән зәнкннләшдирмәк вә с. тәшкил едир. Бу бахымдан «Көјәрчин» журналынын балаларымызын—коммунизмни көләчәк гуручуларынын тәрбијә олунмасында, естетик зөвгүнүн формалашмасында, елм вә техниканын, ичтиман һәјәтын мүхтәлиф сәһәлә-

ринә анд ибтидан биликләрә јијә-ләймәсиндә өзүнәмәхсус ролу вар.

«Көјәрчин» журналы, бир нөв, ибтидан синифләрдә дәрс дејән мүәллимин ролуну ојнајыр, ушағлары индидән һәјәт вә чәмијјәт үчүн һазырлајыр. Бу мә'нада журнал даһа бөјүк нүфуза, тә'сиредичи бир гүв-вәјә маликдир. Ушағларын марағ даирәсинин кенишләнмәсинә көмәк едән бир мәнбәдир. 25 илә јахын чап олуған «Көјәрчин»ин Азәрбајчанын балача охучулары арасында кениш јајылмасынын сәбәбини илк нөвбәдә бунулла әлағәләндирмәк олар. Јарандығы күндән индијә гәдәр онун бүтүн материалларынын әсасыны, чаныны тәрбијә мәсәләси тәшкил едир. Журнал бәди әсәр, публицистик јазылар, јумористик парчалар васитәсилә ушағларда тәмиз, јүксәк, нәчиб һиссләр вә хош әһвал-руһијјә јаратмаға хидмәт көстәрир. Тәрбијә илә бәдилик гоша гәһәл кими вәһдәтдәдир, журналын бүтүн варлығына, руһуна һопмушдур.

Мөвзуларын рәпкарәнклијјинә, әлванлығына, тәрбијәви характеринә һәмишә хүсуси фикир верилир, бө-јүк тарихи шәхснјјәтләрин, илгиләб

лары журналы чап олундугу мөтбөзгө алардыг. Элбөттө, һар ај почтадоюнун катирдији бир журналын нечө чап олунмасы ушаглар үчүн һәдсиз дәрәчәдә маргалы иди. Монтаж сехини, чап машыпларыны, журналы кәсибдогряјан, тикән машылары өз көзләри илә көрән ушагларын севинчи јерәкөз сымгарды. Олар тәзә чалдан чыхан «Көјөрчин»ни нүсхәси илә өзә гайатдылар. Белә көрүшүн ушагларын һәјатындакы бөјүк ролу инкар едилмәсиндә. Олар бу көрүш заманы мүасир чап мәдәнијәтниниз һагында, мөтбәздә ишләрини тәшкили һагында хејли мәлумат ала билдиләр, гөзет вә журналларымызын чап едилмәсиндә бөјүк әмәк сәрф едөн полиграфия ишчиләримизин иши илә јахындан таныш олдылар.

Етираф етмәк лазымдыр ки, бүтүн булар кифәјәт дејилдир. Бәс балача ушаглара даһа нә вермәли, онларын марағаны, һәвәсини артырмаг үчүн һансы материаллары чап етмәли!

Мәлумдур ки, ушаглар машынылары чох севирләр. Буну нәзәрә алан редакция һејәти журналда машыныларын, дирижабльларын, тәјарәләрин, комиларин, велосипедләрин инжишаг тарихи һагында рәңкли шәкилләрдә гыса мәлуматлар вермишдир. Бу, әјани олдуғу үчүн ушагларан һафизәсиндә, јәддашында јахшы галыр вә унутулмур. Кәләчәкдә велосипедләрин јени нөвләри һагында, вертолјотлар, телефонлар һагында белә әјани материаллар вермәк инјетиндәјик.

Редаксиямыза республикамызын һәр кушәсиндә, һәтта Ермәнистанда, Күрчүстандан да чохлу рәсм көндәријир. Элбөттә, буларын һамысы ејни сәвијәдә дејилдир, әксәријәти зонфдир. Буну көрә рәсм чөкмәји бачармајанлар үчүн боја илә ишләмәк гадјасы һагында мәлумат вермәји гәрәра алдыг, рәсәм Раһим Мәммәдовун бу барәдә сөһбәтләрини дәрч етдик. Мүхтәлиф мөвзуларла, јубилејләрдә әлағадар кечирилән рәсм мүсабигәсинини до иштичаләри һәмнишә севиндиричи олур. Мүсабигәгә көндәрилән әң јахшы рәсмләр сечилиб журналы

һәр нөмрәсиндә охучулара чатдырылыр. Мүсифләр һејәти илин сонунда мүсабигә вахты чап олунан бүтүн рәсмләри бир дө нәзәрән кечирир вә галиблори мүәјјәндәләшдирир. Һәр мүсабигәдә језибдиликәмизән мүхтәлиф мөкәтбәләрини тәһсия алан 25 шакир мүкафата лајиз көрүләр. Редакция галибләрдә рус вә Азәрбајҗан дилләриндә мүхтәлиф китаблар һәдјиә кондәрир. Белә рәсм мүсабигәләри мөкәтбә әләгә јаратмағын фәјдали формаларындан биридир. Журналымызын ушаг рәсм чап олунмајан бир нөмрәсини тәсәввүрә кәтирмәк чәтиндир.

«Тәрәнә» кушәси мусяигиә һәср олунур. Мусяиг һагында садә мәлуматлар, дилдән-дилә дүшән мошһур ушаг нәгмәләринини нотлары, мусяиг әсәрләринини жанрлары һагында сөһбәтләр ушагларда бөјүк мараг доғурур. «Тәрәнә» кушәсинә бәстәкарлар да гонаг кәлирләр. Азәрбајҗан ССР әмәкдар ичәсәнәт хадими Тоғиғ Бақыхановун, ушаглар үчүн көзәл маһнылар јаратмыш Оттај Зулфугаровун мусяиги һагында сөһбәтләри јахшы гаршыланмышдыр.

Јазычыларын, рәссамларын, бәстәкарларын јахшы вә көзәл әсәрләрини тез-тез јер ајрылмасы, һеч шүбһәсиз, балачаларын чох хошунә кәлир вә олар бундан зәңкин материалла топлајырлар. Ушаглар һәмнишә шәрләрини, һекајәләрини севә-севә охудағлары јазычыларла таныш олмағ арузунда олурлар. Бу мәһнадә халг јазычыларындан Сүләјман Рәһимов, Мирзә Ибраһимов, Әли Вәлијев, халг шаирләриндән Рәсул Рза, Никар Рәфибәјли, Мирварид Дилбәзи, јазычылардан Халидә һасилова, Бајрам һасанов, Әләвијә Бабәјева вә башгалары һагында верилән материаллар јахшы гаршыланыр.

Абдулла Шанг Азәрбајҗан совет ушаг әдәбијәтинини классиклидир. Онуң анадан олмасынын 100 илдини мүнасибәтигә журнал баланды-баша классик сәнәткәрын јарадычылығына, кениш јайылышы әсәрләринә һәср едилмишдир. Бүтүн

булар балача охучуларын естетик зөвгүнүң инжишафында бөјүк рол ойнајыр.

Бир сыра көзәл ушаг нәгмәләрини мүәллифи, унутулмаз Ағабачы Рзаева, јахуд Азәрбајҗан ССР халг артисти Сәид Рүстәмов, «Тумурчуг» адлы ушаг театрынын рәһбәри, ушагларын севимлиси Оттај Зулфугаров һагындакы материаллар балачалара хош кәлимишдир.

«Көјөрчин» бу чүр материаллары вермәкә ибтидан синиф мүәллипләринә, багча тәрбијәчиләринә, педагожи институтларда, техникумларда охујан тәләбәләрә хејли көмәк етмиш олур. Онуң сәһифәләриндә јазычыларын, бәстәкарларын һәјәти, јарадычылығы һагында аз да олса мәлумат вардыр, булардан дәрсләрдә бачарыгга истифадә етмәк мүмкүндүр.

«Көјөрчин» тез-тез өз даһияндә балача китабча чап едиб охучуларынни ихтијарына верир. Мәсәлән, классик шаириниз Вағифини мәһур «Һәјәти ки јохдур» гошмасы, А. Сәһнәтин «Мәһин бағач», А. Шангин «Ғузум», даһа сонра исеи «Тыг-тыг ханым», С. Вурғунун «Азәрбајҗан» шәрләри бу чүр китабча шәклиндә бурахылмышдыр. Ушаглар журналдан гоша сәһифәни чыхарыб кәсмәк вә гатламағла балача китабчаны бөјүк һәвәсә охујурлар.

Ушаглар вә кәңчәләр үчүн јазан Азәрбајҗан јазычылары бу журнал әтрафында топламышлар. Һәтта бөјүкләр үчүн јазыб-јараданларын арасында да елә јазычылар вар ки, журналла әләгә сахлајырлар.

Балаларымызын аилә, мәишәт, тәһсил вә ичтима фәалијәтинә анд мүһтәзәм јазылар дәрч едирик. Мүхтәлиф жанрларда верилән бу әдәби материалларын әсәс гәјәсини, ана хәтнини балача достларымызын өлкәмиздә коммунизм гуручулуғу кедшиндә Вәтәнә фәјда верә биләчәк бир шәхсијәт кими јетимсәк истаји тәшкил едир. Бу јазыларын гәһрәманлары бөјүкләрдә һөрмәт едир, тәбиәти, онун чалпы әләминин севир, тәһсилдә, мөкәтәби

ичтима ишләриндә һамыја мүмүз кәстәрир, балачалардан өз көмәјини әсиркәмир, халг маһына, дөләт мүлкүјәтинә хор баханларын ифша едилмәсиндә бөјүкләрдә чөкминдән, гөрхмадан көмәк едир, каникул күнләриндә тәсәрурфат ишләриндә колхозчу ата-анасынын әлидәјә тутурлар вә с. Бу көзәл мәһнәви кәјфијәтләрдә, јүксәк әхлағ нормаларын тәһсин едән јазылар журналымызда мүһтәзәм верилдир вә балача достларымыз, мөкәтәби јенијетмәләр һәмни јазыларла биләниб галмырлар. Биз әминик ки, бу әдәби материаллар кәләчәгимиз олан илдини ушагларын тәрбијәсинә, әхлағына, даврашынына, тәһсилнә, бөјүкләрдә, һәјәтда баш верән һадисәләрдә ајыг, објектив мүнасибәт бәсләмәсинә тәһсирсиз галмыр, ошларә көзәл, исеи мәһнәви кәјфијәтләрдә ашалајыр, чөмијәтини фәал бир үзвү кими, бир шәхсијәт кими формалашмасына көмәк едир. Бу бизим әсәс мәғсәдимиздир вә журналы әмәкдашлары, мүәллипләр бу сапкили јазыларла даһа тез-тез чыхыш едирләр.

Журналымызын галылары әң јахшы ушаг әсәрләри үчүн һәмнишә ачығдыр. Өзүндә мүасир әхлағ проблемләрини, балача мүасирләримизини мәишәтнини, тәһсилнини, һәјәтини доғун, инандырычы, јүксәк профессионаллыгга ушаг психолокијасына ујун шәкилдә әкс етдирән әдәби әсәрләрә журналымызын һәмнишә еһтијачы вар вә биз, танымыш севимли јазычыларымыздан тутмуш балача јарадычы достларымыздакәк бүтүн мүәллипләри журналымыздакәк көзәл, сабыаллы, марағлы, јүксәк идејалы әсәрләрдә чыхыш етмәјә чағырырыг.

Ону да гејд едәк ки, мөкәтәб, мүәллим, тәрбијәчи, октябрјат мөвзусунда јазылан әсәрләра һәмнишә олдуғу кими, јенә дә бөјүк еһтијач вар. Һеч шүбһәсиз, бу мөвзуда шәрләр, һекајәләр јазылмыш, мүхтәлиф илләрдә журналымызда чалдан чыхмышдыр. Анчаг етираф етмәк лазымдыр ки, бу мөвзуда әсәрләр һәлә кифәјәт гәләр дејил, онларын сәвијәси дә гәнаәтбәхш сајы-

ла билмэз. Мәктәб һәјаты олдуҗча рәнкарәнкдир, мараҗлыдыр, ибрәт долу һадисәләрлә зәнкиндир. Биринчи, икинчи синифләрдә охуҗан шакирдләрин һәјатында елә ғарибә, мараҗлы, мезәли, ширин, мәналы чәһәтләр вар ки, бунларын бәдин әсәрләрдә лазымынча ишыҗланды-

рылмамасы тәәсүф доғурур. Бу һәр бир мүәллими, тәрбијәчини, пионер, комсомол ишчисини дүшүндүрмәлидир. Үмид етмәк олар ки, онларын көмәји илә «Көјәрчин»ни ганадлары даһа да мөһкәмләнәчәк, журналымыз даһа да жүксәкләрә галхмағ үчүн јени вүс'әт алачағдыр.

Мәктәб ичтимаи тәшкилатлары

Сов.ИКП XXVI гурултајы вә мәктәб комсомол тәшкилатлары

Сабир ШӘФИЈЕВ

М. Ф. Ахундов адына Азәрбајҗан Педагожи Рус Дили вә Әдәбијјаты
Институту педагогика кафедрасынын мүдири, досент

Сов.ИКП XXVI гурултајынын чағырылмасы күнүндән дүз бир ил кечир. Гурултај Коммунист Партијасынын, совет халғынын, бүтүн тәрәггипәрвәр бәшәријјәтин һәјатында көркәмли һадисә олду. Сов.ИКП XXVI гурултајы өтән беш ил әрзиндә партијанын фәалијјәтинә јекун вурмуш, 1981—1985-чи илләрдә вә 1990-чы иләдәк олан дөврдә ССРИ-нин иҗтисади вә социал инкишафынын әзәмәтли програмыны ғәбул етмишдир.

Гурултај ғәрарларынын өјрәнилмәси вә һәјата кечирилмәси коммунист тәрбијәсинин, мәктәблиләрдә марксизм-ленинизм елминә, сијаси биликләрә даими марағын вә бу биликләри ичтимаи борч һисси тәрбијәси илә. Вәтәнин рифаһы намиңә јарадычы әмәјә һазыр олмағ әзми илә зәнкинләшдирмәк сәјләринин инкишаф етдирилмәсинин мүһүм амилидир. Партијанын XXVI гурултајынын һәр бир сәнәди бүтүн тәлим вә тәрбијә просесини, синифдәнхарич вә мәктәбдәнхәнар тәдбирләрин мәзмунуну идеја-нәзәри чәһәтдән зәнкинләшдирир.

Сов.ИКП XXVI гурултајынын тарихи ғәрарларынын маһијјәтинин

вә мәзмунунун һәр бир совет мәктәблисинин экасына вә ғәлбинә јол тапмасыны тәмин етмәк халғ маарифи органларынын, педагожи коллективләрин вә онларын јаһын көмәкчиси олан комсомол вә пионер тәшкилатларынын мүһүм вәзифәсидир. Л. И. Брежнев јолдаш һәмни вәзифәләри гурултајда белә шәрһ етмишдир: «Бу күн 18—25 јашында олан кәңчләр сабаһ чәмијјәтимизин өзәјини тәшкил едәчәкдир. Сијаси чәһәтдән фәал, ишә бәләд олан, әмәји севән вә ишләмәји бачаран, өз Вәтәнинин мүдафәсинә һәмишә һазыр олан адамлар нәслинин формалашмасына көмәк етмәк комсомолун ишиндә ән вачиб, ән башлыча мәсәләдир» (бах: Л. И. Брежнев. Сов.ИКП-нин XXVI гурултајына Сов.ИКП МҚ-нын һесабаты, Азәрнәшр, 1981-чи ил, сәһ. 82).

Бу әзәмәтли вәзифәнин јеринә етирилмәсиндә өлкәнин комсомол тәшкилатынын фәалијјәти бөјүк әһәмијјәт кәсб едир. Республикамызда комсомолчуларын 80—85 фаизи мәктәб комсомол тәшкилатларында бирләшмишдир. Мәктәб комсомол тәшкилаты өз фәалијјәтинин елә гурмалыдыр ки, орта тәһсил баша вурмуш һәр бир кәңч респуб-